

SPIS TREŚCI

AKTUALNE PROBLEMY PEDAGOGICZNE

- Małgorzata Pietrzak** – Czynniki stymulujące czytelnictwo dzieci i młodzieży 3
- Elżbieta Kościńska** – Rola człowieka starego w kształtowaniu zachowań prospołecznych w opiniach licealistów 5
- Mateusz Szafranski** – Poradnictwo dotyczące kariery na różnych etapach życia – od juniora do seniora 10

WOKÓŁ MYŚLI O WYCHOWANIU

- Maciej Krzemiński** – Edukacja w szkole na wsi – na podstawie powieści *Uczta* Bogdana Madeja i *Księżyc nad Nidą* Kornela Filipowicza 16

METODY NAUCZANIA I WYCHOWANIA

- Andrzej Majewski, Jolanta Majewska** – Psychomotoryka *empowermentu* a terapia integracji sensorycznej według J. Ayres. Analityczna ewaluacja 21
- Anna Grygiel** – Współczesne zabawki – szansa czy zagrożenie? 27
- Anna Trzcionka-Wieczorek** – Zabawy muzyczno-ruchowe a sprawność fizyczna dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym 32
- Urszula Słyk** – Proces rozwijania zdolności muzycznych dzieci w wieku wczesnoszkolnym 37

KRONIKA

- Anna Dobrychłop, Paweł Prüfer** – O znaczeniu profilaktyki zaburzeń odżywiania 43

LEKTURY STARE I NOWE

- Katarzyna Gromadzka-Błaszczak** – Trudne dziecko – wychowawcze SOS 45
- Katarzyna Gawda** – Współczesna rodzina a proces wychowania 46

WKŁADKA METODYCZNA

- Katarzyna Domańska** – Rola biblioteki szkolnej w kształtowaniu kompetencji czytelniczych I
- Dominika Warska** – Relacje, czyli korespondencja między sztukami w realizacji podstawy programowej w szkole ponadgimnazjalnej – przykładowe scenariusze lekcji języka polskiego z wykorzystaniem takich rodzajów literackich jak liryka oraz dramaty VIII

Streszczenia artykułów w języku angielskim i polskim są zamieszczone na stronie internetowej: www.weakapit.pl

Redakcja naukowa niniejszego numeru:
Tomasz Kruszewski

CONTENT

CURRENT PEDAGOGICAL PROBLEMS

- Małgorzata Pietrzak** – Factors stimulating the reading of children and youth 3
- Elżbieta Kościńska** – The role of an elder person in the formation of prosocial behavior in the opinion of high school students 5
- Mateusz Szafranski** – Guidance on a career at different life stages – from childhood to seniority 10

AROUND THE PEDAGOGICAL THOUGHT

- Maciej Krzemiński** – School education in the country – based on the novels: *Feast* by Bogdan Madej and *The Moon on the Nida* by Kornel Filipowicz 16

EDUCATION AND SOCIALIZATION METHODS

- Andrzej Majewski, Jolanta Majewska** – Psychomotor *empowerment* and sensory integration therapy. An analytical evaluation 21
- Anna Grygiel** – Modern toys – opportunity or threat? 27
- Anna Trzcionka-Wieczorek** – Plays with music and physical fitness of preschool and early school-age children 32
- Urszula Słyk** – The process of developing musical and creative skills in primary school pupils 37

CHRONICLE

- Anna Dobrychłop, Paweł Prüfer** – The role of eating disorders' prevention 43

OLD & NEW READINGS

- Katarzyna Gromadzka-Błaszczak** – Difficult child – educational SOS 45
- Katarzyna Gawda** – Modern family and the upbringing process 46

METHODICAL ATTACHMENT

- Katarzyna Domańska** – The role of school libraries in the development of reading competence I
- Dominika Warska** – Relations, or correspondence of arts in the curriculum implemented in a high school – lesson scenarios with the examples of using the generic types like drama and lyric VIII

Polish and English versions of abstracts are available here: www.weakapit.pl

Wersja papierowa czasopisma jest wersją pierwotną, w której w ostatnim numerze z danego roku publikowana jest lista recenzentów (bez wskazania opiniowanych tekstów, zgodnie z procedurą określoną przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla czasopism objętych oceną parametryczną). Lista recenzentów z lat poprzednich jest zamieszczona na stronie internetowej: www.weakapit.pl

WYCHOWANIE NA CO DZIEŃ Czasopismo założone w 1993 roku przez Toruńską Fundację Edukacyjną przy UMK „Copernicus”

Rada Naukowa: Andrzej Olubiński (przewodniczący), Jaroslav Balvín (Czechy), Friedrich W. Busch (Niemcy), Olga Chyżna (Ukraina), Kazimierz Denek (Ukraina), Ihor Dobriansky (Ukraina), Tomáš Dohnal (Czechy), Józef Górniewicz, Anna Hudecová (Słowacja), Czesław Kosakowski, Mirosław Kowalski, Blahoslav Kraus (Czechy), Mária Machalová (Słowacja), Tatiana Matulayová (Czechy), Katia Mitowa (USA), Aleksander Nalaskowski, Małgorzata Orłowska, Krzysztof Piątek, Erich Petlák (Słowacja), Andrzej Radziejewicz-Winnicki, Bogusław Śliwerski, Wiesław Theiss, Mykola Zymomyra (Ukraina)

Redakcja: Jan Adam Malinowski (redaktor naczelny), Tomasz Biernat, Jadwiga Jastrząb, Anna M. Kola (redaktor językowy), Małgorzata Kowalik-Olubińska, Tomasz Kruszewski, Katarzyna Kuziak, Janina Malinowska (redaktor językowy), Ryszard Mikulski (redaktor techniczny), Karol Orłowski (redaktor statystyczny), Paweł Sobierajski, Jacek Szczepkowski, Katarzyna M. Wasilewska-Ostrowska (sekretarz redakcji)

AKTUALNE PROBLEMY PEDAGOGICZNE

Małgorzata Pietrzak

Czynniki stymulujące czytelnictwo dzieci i młodzieży

Streszczenie: Artykuł określa główne czynniki stymulujące czytelnictwo dzieci i młodzieży. Zwraca uwagę na rolę aktywności twórczej i artystycznej w pracy z czytelnikiem. Określa rolę biblioteki w działaniach animacyjnych i kulturalnych. Ukazuje znaczenie sztuki w kształtowaniu postaw czytelniczych. Zwraca uwagę na rolę szkolnictwa artystycznego w przygotowaniu dzieci i młodzieży do właściwego postrzegania związków zachodzących między sztuką, książką a procesem czytania.

Słowa kluczowe: aktywność, czytelnik, kultura, książka, szkoła, sztuka

*

Kościńska Elżbieta

Rola człowieka starego w kształtowaniu zachowań prospołecznych w opiniach licealistów

Streszczenie: W artykule podjęto próbę poznania opinii licealistów na temat roli dziadków, w kształtowaniu zachowań prospołecznych młodzieży. Badaniami objęto 350 licealistów z klas I-III. Respondentów podzielono na dwie grupy po 175 osób. Jedną grupę stanowili badani, którzy nie posiadają dziadków, lub posiadają, ale nie utrzymują, lub utrzymują bardzo sporadyczne kontakty z nimi. Drugą grupę stanowili licealiści posiadający dziadków i utrzymujący bardzo częste kontakty z nimi. Badanych pytano o formy podejmowanych działań prospołecznych oraz o motywy podejmowania tych działań. Uzyskane wyniki badań porównano w grupach. Z analizy badań wynika, że młodzież, która utrzymywała częste kontakty z dziadkami, częściej podejmowała zachowania prospołeczne. Dominującym motywem podejmowania zachowań prospołecznych w obydwu grupach badanych była więź emocjonalna.

Słowa kluczowe: zachowania prospołeczne młodzieży, rola dziadków

*

Mateusz Szafrąński

Poradnictwo dotyczące kariery na różnych etapach życia – od juniora do seniora

Streszczenie: Zawarte w artykule zagadnienia dotyczą specyfiki poradnictwa w zakresie kariery na różnych etapach życia, począwszy od okresu przedszkolnego, kiedy dziecko intensywnie rozwija się i kształtuje zainteresowania, do okresu, w którym kończy się kariera zawodowa. Uwagę poświęca się także aspektowi zatrudnienia i poradnictwa kariery dla osób z niepełnosprawnością, które potrzebują wsparcia przy poruszaniu się po rynku pracy. Autor w rozważaniach nad problematyką charakteryzuje poszczególne grupy klientów i zwraca uwagę na specyfikę pracy doradcy.

Słowa kluczowe: poradnictwo całonocowe, poradnictwo kariery, poradnictwo zawodowe, poradnictwo dla osób z niepełnosprawnością, doradca, praca

WOKÓŁ MYŚLI O WYCHOWANIU

Maciej Krzemiński

Edukacja w szkole na wsi – na podstawie powieści *Uczta* Bogdana Madeja i *Księżyc nad Nidą* Kornela Filipowicza

Streszczenie: Artykuł jest próbą przybliżenia specyfiki nauczycielskiej pracy w szkole na wsi. Wstępem do rozważań jest szkic referujący wybrane zagadnienia dotyczące edukacji w Polsce od okresu międzywojennego do czasów po zakończeniu drugiej wojny światowej. Ilustracją do tematu określonego w tytule pracy są losy bohaterów literatury pięknej z powieści *Uczta* Bogdana Madeja i *Księżyc nad Nidą* Kornela Filipowicza.

Słowa kluczowe: edukacja, szkoła, wieś, nauczyciel

METODY NAUCZANIA I WYCHOWANIA

Andrzej Majewski, Jolanta Majewska

**Psychomotoryka *empowermentu* a terapia integracji sensorycznej według J. Ayres.
Analityczna ewaluacja**

Streszczenie: Terapię Integracji Sensorycznej opracowała w latach 70. dr Jean Ayres. Celem terapii była pomoc dla dzieci mających problemy związane z rozwojem, zachowaniem i nauką.

SI stała się metodą znaną głównie w Stanach Zjednoczonych, w Europie i Japonii i do dziś jest wykorzystywana przede wszystkim przez ergoterapeutów w terapii dzieci sprawiających trudności wychowawcze. Jednak na podstawie kontrolowanych badań do tej pory nie udało się potwierdzić jej skuteczności.

Dzisiejsza neurologia rozwojowa oraz psychologia krytycznie oceniają założenia teorii integracji sensorycznej. W naszej publikacji poddajemy teoretyczne podstawy SI naukowej analizie z punktu widzenia teorii chaosu, endokrynologii, konstruktywizmu, motologii i neuropsychologii.

Wynik przeprowadzonej analizy wraz z ewaluacją analityczną pokazuje, że SI opiera się na założeniach teoretycznych nieidących w parze z obecnym stanem wiedzy. Wprawdzie podstawy SI ulegały modyfikacjom, lecz procesy te nie doprowadziły do zasadniczej zmiany celów terapii i wykorzystywanych technik. Nadal za punkt wyjścia przyjmuje się założenie, że zaburzenia rozwoju, uczenia się i zachowania wynikają zazwyczaj z „neurofizjologicznie definiowanych” deficytów w tak zwanej integracji sensorycznej podstawowych zmysłów jak dotyk, propriocepcja i równowaga, oraz że konieczne jest przywrócenie do normalności będących ich przyczyną dysfunkcji poprzez specjalne techniki terapeutyczne, dzięki którym zaburzenia rozwojowe i zaburzenia uczenia się zostaną wyleczone. Jednak jak dotąd nie udało się w przekonujący sposób udowodnić istnienia owych „neurofizjologicznych” zaburzeń przetwarzania informacji sensorycznych. Krytyczna ocena tej metody nie oznacza całkowitej krytyki metody ergoterapii stosowanej u dzieci. Techniki SI przyczyniają się do pozytywnego zmysłowego doświadczenia dotyku, ruchu i równowagi. Bardzo często metoda ta umożliwia nawiązanie dobrego kontaktu z dzieckiem. Lecz dotychczas żadne badania ewaluacyjne nie potwierdziły, że terapia IS przynosi dodatkowe efekty w leczeniu dzieci z zaburzeniami uczenia się i zachowania.

Słowa kluczowe: integracja sensoryczna, psychologia, terapia

*

Anna Grygiel

Współczesne zabawki – szansa czy zagrożenie?

Streszczenie: W artykule zawarto rozważania dotyczące współczesnych zabawek. Mianowicie czy są one bezpieczne dla dzieci zarówno w sferze psychicznej jak i fizycznej. Rozważania na ten temat zaczynają się od ustaleń definicyjnych dotyczących zabawek, następnie zostały opisane ich funkcje. Analiza ta ułatwia zrozumienie, czym powinna być zabawka w życiu dziecka. Ostatnia część artykułu opisuje współczesne zabawki, poprzez ich dokładną analizę oddziaływania bezpośredniego i pośredniego na dzieci. Artykuł zakończony jest analizą badań własnych. Celem badań było odpowiedzenie na pytanie: *Czy współczesne zabawki są bezpieczne dla dzieci.* Zostały one przeprowadzone techniką sondażu diagnostycznego. W badaniu wzięli udział rodzice, którzy odpowiadali na pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety. Przeprowadzone badania pozwoliły na poznanie opinii rodziców na temat bezpieczeństwa zabawek proponowanych dzieciom oraz zbadanie ich świadomości pod kątem zagrożeń i negatywnych skutków jakie powoduje dobór nieodpowiednich zabawek dla dzieci.

Słowa kluczowe: zabawki, wychowanie, zagrożenia, dziecko, dzieciństwo

*

Anna Trzcionka-Wieczorek

Zabawy muzyczno-ruchowe a sprawność fizyczna dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

Streszczenie: Jak wynika z badań poziom sprawności fizycznej kolejnych pokoleń obniża się. Dotyczy to nie tylko ludzi dorosłych, ale bardzo często dzieci i młodzieży. Zatem należy dołożyć wszelkich starań, aby dbałość o kondycję fizyczną i wzrost aktywności ruchowej dzieci i młodzieży stały się nieodzownym elementem ich stylu życia.

Kształtowanie sprawności fizycznej dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym jest możliwe poprzez inspirowanie zajęć i zabaw ruchowych przy muzyce. Są one lubiane przez dzieci, dają im wiele radości, możliwość ruchu, uczą otwartości i spontaniczności w relacjach z rówieśnikami, rozwijają wyobraźnię i gwarantują prawidłowy rozwój fizyczny. Promowanie, zachęcanie dzieci w środowisku przedszkolnym i szkolnym do podejmowania aktywności ruchowej, także w trakcie zabaw przy muzyce, może zaszczerpić w młodym pokoleniu potrzebę i chęć regularnego podejmowania aktywności ruchowej, co z jednej strony umożliwi im lepszą realizację zadań związanych z pełnieniem roli przedszkolaka czy ucznia, zaś z drugiej strony wpłynie na poprawę jakości ich życia obecnie i w przyszłości.

Słowa kluczowe: zabawy muzyczno-ruchowe, edukacja przedszkolna i wczesnoszkolna, sprawność fizyczna dzieci, rozwój motoryczny dzieci

*

Urszula Słyk

Proces rozwijania zdolności muzycznych dzieci w wieku wczesnoszkolnym

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wyników badań dotyczących kształcenia słuchu muzycznego dzieci w zakresie rytmu i melodii oraz rozwijania ich muzycznych umiejętności z perspektywy zdolności twórczych. Celem badań było dokonanie porównania równoległych klas pierwszych, w których odbywały się lekcje muzyki i wykazanie zależności między konkretnymi działaniami muzycznymi, a aktywnością twórczą dziecka. Dodatkowo w jednej z nich prowadzone były twórcze warsztaty muzyczne w oparciu o autorski program nauczania muzyki. W czasie trwania badań zaobserwowano, że podczas realizowanego procesu kształcenia muzycznego rozwijają się indywidualne zdolności słuchowe ucznia, które zachęcają go do spontanicznej aktywności, dalszego poszukiwania, eksperymentowania, bawienia się muzyką i czerpania z niej radości. Przytoczone wyznaczniki

uprawniają do stwierdzenia, że celowe i systematyczne działania muzyczne stymulują aktywność twórczą dziecka, jednocześnie rozwijają dyspozycje słuchowe w zakresie melodii i rytmu.

Słowa kluczowe: uczeń, warsztaty muzyczne, kształcenie słuchu, edukacja wczesnoszkolna.

KRONIKA

Anna Dobrychłop, Paweł Prüfer

O znaczeniu profilaktyki zaburzeń odżywiania

LEKTURY STARE I NOWE

Katarzyna Gromadzka-Błaszczak

Trudne dziecko – wychowawcze SOS

(Recenzja: Artur Kołakowski, Agnieszka Pisula, *Sposób na trudne dziecko. Przyjazna terapia behawioralna*, GWP, Gdańsk 2001, ISBN 978-83-7489-203-2)

*

Katarzyna Gawda

Współczesna rodzina a proces wychowania

(Recenzja: Małgorzata Brzezicka, *Wychowanie dziecka we współczesnej rodzinie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków 2014, ISBN 978-83-7271-930-0)

WKŁADKA METODYCZNA

Katarzyna Domańska

Rola biblioteki szkolnej w kształtowaniu kompetencji czytelniczych

Streszczenie: Współczesne młode pokolenie posiada wiele zainteresowań, ale stosunkowo niewiele czasu poświęca książce. W dobie bardzo szybko rozwijających się technologii, coraz nowocześniejszych przekazników informacji, możliwości komunikowania się, trudno jest zachęcić młodzież do czytania książek. Ważną rzeczą jest kształtowanie kompetencji czytelniczych przez dom rodzinny, szkołę i bibliotekę szkolną. Biblioteka szkolna ma szczególne zadania i ważną rolę do spełnienia w kształtowaniu kompetencji czytelniczych młodego człowieka.

Słowa kluczowe: Czytelnictwo, kompetencje czytelnicze, czytelnik, biblioteka szkolna

*

Dominika Warska

Relacje, czyli korespondencja między sztukami w realizacji podstawy programowej w szkole ponadgimnazjalnej – przykładowe scenariusze lekcji języka polskiego z wykorzystaniem takich rodzajów literackich jak liryka oraz dramat

Streszczenie: Głównym tematem artykułu jest korespondencja sztuk w szkole ponadgimnazjalnej (IV etap w polskim systemie edukacji) z wykorzystaniem takich rodzajów literackich jak liryka oraz dramat. Pierwszy scenariusz zawiera opis lekcji z wykorzystaniem utworu Stanisława Wyspiańskiego pt. *Wesele* oraz będącego adaptacją dramatu filmu *Wesele* w reż. Andrzeja Wajdy. Opisuje również jak można

porównać tekst dramatu z adaptacją filmową, która jest odzwierciedleniem wyobraźni reżysera. Jest wskazówką dla nauczyciela jak omawiać z uczniami korespondencję sztuk, adaptację oraz ekranizację filmową.

Drugi scenariusz porusza kwestię intertekstualności w szkole ponadgimnazjalnej. Zawiera przykładową realizację lekcji poświęconej *Lirykom lozańskim* Adama Mickiewicza. Przedstawia również jak można wykorzystać kreatywność zarówno uczniów, jak i nauczyciela podczas omawiania poezji romantycznej. Głównym zadaniem uczniów jest dokonanie analizy i interpretacji wierszy pt. *Nad wodą wielką i czystą* oraz *Polaty się łzy* oraz przełożenie słowa pisanego na obraz, czyli narysowanie wiersza.

Artykuł oraz scenariusze pokazują również jak należy wyposażyć ucznia w podstawowe umiejętności i wiedzę o polskiej literaturze niezbędne do wykorzystania na egzaminie maturalnym (zarówno w części pisemnej, jak i ustnej).

Słowa kluczowe: korespondencja sztuk, adaptacja, ekranizacja, dramat, film, Stanisław Wyspiański, Andrzej Wajda, intertekstualność, Adam Mickiewicz, *Liryki lozańskie*, *Nad wodą wielką i czystą*, *polaty się łzy*, interpretacja wiersza, analiza wiersza